

Ordføreren for Forslagsstillerne (D. Christensen): De Udtalelser, der ere fremkomne fra den høitærede Minister, vil jeg just ikke sige have forbausset mig, thi man er jo vant til saa mange lignende Udtalelser fra den Side, at man bliver noget hærdet; man er jo vant til at høre Udtalelser af den Slags. Naar den høitærede Indenrigsminister omtalte, at det var et Indgreb i Eiendomsretten og i Kontraktfriheden, tænker jeg, at det vel nærmest er § 5, hvor det forbydes Fæstere og Leiere at fraskrive sig den Emule Ret, som findes i denne Lov. Men det er ikke noget Nyt; vi have det jo i andre Love, thi det er ligesom frettet ud af Sagtloven; der have vi en lignende Bestemmelse. Men som en almindelig Udtalelse vil jeg dog tillade mig at fremsette den Bemærkning, at jeg tror dog, at dette Stikford eller Slagord „Indgreb i Eiendomsretten“ er blevet paaberaabt allevegne og til alle Tider. Jeg tror nok, at det er Noget, som man kan sige om alle mulige Reformers, som ere fremkomne, at de gjøre Indgreb i Eiendomsretten; det kan siges om enhverformhelt reformatorisk Lov. Men jeg kan ikke undlade at fremkomme med Bemærkninger, som gaa lidt tilbage og minde om, hvad der er flet i Fortiden, og da maa man udbryde og sige: *Åh, hvor forandret!* Naar jeg ser i Landbrugskommissionens Betænkning af 1849, hvorledes den daværende Indenrigsminister Bang behandler Husmændene paa Landet og Husmændenes Pligtarbejde, hvorledes han foreslaar den tilkommende Kommission at behandle Husmændene med Hensyn til deres Pligtarbejde, tror jeg, at det var i en ganske anderledes stor Stil, at der blev gjort Indgreb i den personlige Ret og Eiendomsindgreb, om jeg saa maa kalde det, dengang alt dette Pligtarbejde for Husmændene skulde afløses. Man sagde ligesom, at det almene Vel krævede det. Det almene Vel fordrer, at al den Tid, som blev spildt, alle disse Ulemper, som dette førte med sig, alle disse trykkende Forhold, som det bar i sit Skjød, Altsammen maatte ofres paa Fædrelandets og det almene Vels Altet. Det var altfor store Byrder og Ofre. Men hvorledes skulde dette godtgjøres Forpagterne eller Gierne, thi i første Instans var det Forpagterne. Dertil sagde han: Vi maa først gaa ud fra, at Arbejdsdagene er 24 Skilling for Nogle og 32 Skilling for Andre. Men han er saa human, at han siger, at det gælder kun de raske Husmænd. Men saa bliver han ved at modificere det og regne ud, hvormegen Tid der spildes, og i det Hele siger han, at for Husbeboere over 50 Aar, som ere svagelige, maa der drages en Trebiedel fra. Det bliver for 52 Ugedage og 4 Extradage i Kornhøsten 26 Mark og 27 Mark 8 Skilling og 16 Mark, altsaa i det Hele 11 Rdlr. 3 Mark og 8 Skilling. Jeg vil ikke gaa videre i disse Opregnelser, men jeg har kun villet vise, hvorledes han i 1849 saae paa de daværende

Husmænd i Danmark. Det var ikke, fordi denne Tid var saadan en gylden Tid, at Alle, som behandlede Husmændene i Danmark, levede og aandede i lutter Humanitet. Nei, jeg vil tillade mig at fremdrage et af denne Kommissions Medlemmer, som ogsaa i sin Tid var med at afgive Betænkning over det af mig nævnte Forslag. Jeg skal med den høitærede Formands Tilladelse oplæse nogle enkelte Linier, men forøvrigt fatte mig i al Korthed; thi det er ikke Mængden af Ruglerne, der giver Seiren, men kun de træffende Rugler. Derfor mente jeg, om ikke Seiren kunde vindes ved blot at fremdrage nogle enkelte Punkter. Det er medunderteegnede Neergaard, som siger, at han „har ikke kunnet overbevise sig om, at Sværkættelsen af det paatænkte Lovforslag kan Andet end i flere Retninger medføre skadelige Følger. Jeg anser nemlig vel i Regelen ingenlunde Pligtarbejde som noget Uanseligt enten for Brugeren eller Arbejderen, men jeg frygter for, at man af en i sig selv priselig Iver for at fremme, hvad der synes Godt og Gavnligt, men tilbids vel ogsaa forlebet af det Odium, man ofte uden Undersøgelse af de virkelige og sande Forhold har stræbt at kaste paa ethvert, endog det hensigtsmæssigt indrettede Arbejde af denne Natur, staar Fare for at komme ud over en for Landet tjenlig Reforms Grændser, hvorved Niemedet vilde forfeiles.“ Men han gaar endnu videre, han staar akkurat paa det samme Standpunkt, som den høitærede Indenrigsminister staar paa i dette Dieblit. Han frygter for Følgerne af den Forordning, der er udgaaet den 27de Mai 1848, nemlig den samme, som den høitærede Minister ogsaa sigtede til, med Hensyn til hvilken han efter min Opfattelse af hans Udtalelse var kommen til det Resultat, at isølge den Forsatning, som dengang var i Begreb med at indføres, viste det sig, at det vilde være nyttigt, at vore Husmænd kunde staa i en mere fri og uafhængig Stilling. Men denne Betænkelse er allerede fremsat af Neergaard, thi han siger: „Ligesom jeg derfor tror, at det havde været særdeles ønskeligt, om Forordning af 27de Mai 1848 ikke havde forbudt alt Pligtarbejde, betinget ved fremtidige Kontrakter om Brug af Huse eller Boliger paa Landet, men havde nøiedes med saavidt muligt at forebygge Misbrugene og at indskrænke det lidet tjenlige Dagarbejde, saaledes maa jeg fremdeles anse det for uhenigtsmæssigt at træffe Foranstaltninger, hvorved der saaes Afgang til at erholde det nu bestaaende Pligtarbejde ophævet ved en tvungen Afløsning.“ Men naar vi nu tænke paa alle disse Spøgelser, som Neergaard har set, at denne Forordning af 27de Mai skulde føre med sig, og som den tvungne Afløsning af Pligtarbejdet skulde føre med sig, hvor ere de da blevne af? Have vi set nogen af disse sørgelige Følger? Jeg tror netop, at det er gaaet med denne Forordning som med det af mig, tilligemed min ærede Medforslagsstiller